

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.

0032 Oslo

Bergen, 29.10 2010

Kontaktutvalget mellom innvandrere og styresmakter (KIS) ber om at følgende punkter i rapporten *Mangfold og mestring* (NOU 2010: 7) som er utarbeidet av Østbergutvalget, og arbeidet med flerspråklige barn, unge og voksne, prioriteres:

Kap. 7: Barnehage og andre tilbud i førskolealder:

Det må innføres (minimum) 20 timer med gratis kjernetid i barnehage for alle barn som har behov for det.

Det må utarbeides mer treffsikre ordninger for inntektsgradert foreldrebetaling, moderasjonsordning og rekrutteringskampanjer.

Det må sikres rekruttering av flerspråklig personale i barnehage for å stimulere til et miljø som skaper bevissthet rundt flerspråklighet.

Det må utarbeides en egen bestemmelse i barnehageloven om rett til hjelp for barn med annet morsmål enn norsk.

Det må innføres innføringstilbud til nyankomne barn knyttet til ordinær barnehage.

Det må utvikles en veileder for barnehagene om flerkulturelt foreldresamarbeid for å sikre økt engasjement fra foreldrene.

Det må innføre ICDP veiledningskurs for minoritetsspråklige foreldre i alle kommuner.

Det må innvilges mer midler for å øke forskningen rundt førskolebarns flerspråklige utvikling.

Tiltak for å sikre en god overgang fra barnehage til skole må inn i opplæringsloven.

Lærerne må få bedre kjennskap til barnehagen og hvor barna kommer fra. Kommunikasjonen mellom de ulike trinnene må bli så detaljert og så utfyllende som mulig.

Barns flerspråklige utvikling må inngå som en sentral del av overgangsrutiner mellom barnehage og skole.

Det bør utvikles kartleggingsverktøy som er tilpasset flerspråklige barn.

Tilbud om kartlegging av treåringer må også gå til barn som *ikke* går i barnehage, og i slike tilfeller må det må settes inn tiltak som kan benyttes ved behov for det.

Barnehagene må ta hensyn til hele språkmiljøet rundt barna: barnehagen, tospråklig personale, søsken, venner og foreldre.

Kap. 8: Minoritetspråklige elever i grunnskolen:

Det må bli et økt og variert bruk av virkemidlene særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring for å sikre at hver elevs særskilte behov blir dekket.

Vektleggingen av tiltak som kan fremme flerspråklighet må økes. Eksempler på dette kan være: fjernundervisning, styrking av nettressurser, og morsmål som eget fag. Vi ser det som positivt at elever kan få valget mellom å studere ikke-vestlige fag og/eller sitt eget morsmål som fremmedspråk, men vi påpeker at dette må være opp til eleven selv å bestemme.

Slik det er nå er tilbudet om morsmålsundervisning i de ulike kommunene i Norge svært varierende, og vi mener at det bør utarbeides en nasjonal minimumsstandard for dette undervisningstilbudet. Vi mener også at verdien av språkkompetanse, og retten til å opprettholde sitt eget morsmål og kulturarv, må tillegges større vekt i selve læreplanen. Vi har registrert at et slikt syn på språkkompetanse ikke kommer til uttrykk i læreplanen i morsmål for språklige minoriteter slik den foreligger pr. dags dato.

Det må også fastsettes en nasjonal læreplan for morsmål, det vil si en morsmålsplan på linje med for eksempel finsk som andrespråk, og som vil være kompetansegivende.

Eksisterende læreplan i morsmål for språklige minoriteter må revideres.

Læreplansspørsmål:

Norsk2 må tilbake i læreplanen, og faget må vurderes på lik linje som andre språk og fag. Vi mener det er svært viktig at Norsk2 skal gi poeng som teller for opptak til høyskoler og universiteter, og det er ikke holdbart at elever som tar

dette faget kun får en vurdering på om hun/han har deltatt/ikke deltatt, og at karakterer ikke settes.

Vi anbefaler en utstrakt bruk av kartleggingsmateriellet som er utformet for grunnleggende norsk, og at dette materiellet også videreutvikles. Det nåværende kartleggingsmaterialet på dette området er pr. dags dato for dårlig.

Kap. 9: Minoritetspråklige elever i videregående opplæring:

Vi anbefaler innføringsklasser i vgo ved utvalgte skoler i hvert fylke, og at disse skolene kan bli eksperter på dette området. Vi ønsker også at elever kan ta VG1 over to år ved behov.

Andre forslag på tiltak som vi mener at det må fokuseres på: Sommerskole, norskstøtte i læretiden, leksehjelp, mentorordninger, styrket rådgivningstjeneste, videreutvikling av digitale læremidler, fjernundervisning og bedre tilgang til lærerressurser. Vi ønsker også å ha et særlig fokus på å øke kommunikasjonen mellom grunnskolen og den videregående skolen, og mellom skolen og hjemmet for slik å kunne hindre frafall på grunn av at for lite informasjon følger elevene mellom de ulike trinnene.

Kap. 10: Innføringstilbud for nyankomne elever:

Nyankomne elever bør ikke plasseres i ordinær klasse fra første dag da dette kan føre til mangel på forståelse og dermed mangelfull læring og utnytte av undervisningen. Vi mener at Opplæringsloven må endres slik at nyankomne elever med dokumentert grunnskole fra hjemlandet må gjennomgå norskopplæring før de får rett til videregående skole.

Vi mener at det må utarbeides nasjonale føringer for innføringstilbud for nyankomne elever hvor organiseringen og innholdet fremgår på en tydelig måte. Ulike modeller som kan benyttes kan være:

- innføringsklasser i grunnskolen
- innføringsskoler
- Konsentrert grunnskoleopplæring for ungdom

- Innføringsklasser i vgo

En egen modell for voksenopplæring (som inngår i Modeller for innføringstilbud) må utarbeides da dette ser ut som mangler.

Kap. 11: Opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven:

Organiseringen og innholdet i opplæringen må gjennomgås grundig.

Alle personer over 18 år som kommer til Norge må få rett til å delta i Introduksjonsprogrammet.

Informasjon om rettigheter må bedres.

Det må innføres rett til særskilt språkopplæring for voksne.

Realkompetansevurdering med praktisk eksamen, uten at det kreves skriftlig eksamen, må kunne benyttes ved behov. Vi ser det som svært uheldig at praksiskandidatordningen, som bygger på læring gjennom praksis på arbeidsplassen, bare skal anerkjenne en tradisjonell skriftlig skoleeksamen som eneste gyldige evalueringsform. Vi ønsker derfor at bestemmelsen endres tilbake til det som tidligere var praksis.

Kap. 13: Minoritetsspråklige studenter i høyere utdanning:

Det må jobbes blant annet med å bedre gjennomføringen og stimulere til større bredde i valg av studier.

Vi foreslår blant annet: styrket rådgivning/ veiledning og studentstøtte, kurs i akademisk språkføring, rollemodeller og ambassadører for å bedre rekrutteringen, tilbud om norskopplæring på høyere nivå, rekruttering av ansatte med variert kulturell bakgrunn, systematisk utvikling av flerkulturell kompetanse blant lærerpersonale og andre tilsatte, bedre statistikken innen uh-sektoren m.m.

Kap. 15: Barn av asylsøkere og enslige mindreårige asylsøkere:

Barnehageplasser til asylsøkerbarn må rettighetsfestes.

Opplæringsloven må endres slik at alle som kommer til Norge før de fyller 18 år får rett til grunnskoleopplæring og rett til videregående opplæring.

Tilskuddsordningene til opplæring for barn i asylmottak må styrkes.

Informasjon og veiledning til barnehage- og skoleeiere må bedres og nettverk må etableres.

Fylkesmennesens tilsyn må intensiveres.

Kap. 20: Kompetanse:

For å øke den flerkulturelle kompetansen, for slik å kunne ivareta minoritetselevne på alle nivå, foreslår vi følgende punkter:

at kompetanse i norsk som andrespråk, flerspråklighet, flerkulturell pedagogikk og flerkulturell forståelse legges inn som en obligatorisk del av førskole- og grunnskolelærerutdanningene. Dette bør også gjelde PPU.

at flerkulturell forståelse inngår i skolelederutdanningen og i lederutdanningen andrespråk bør også inngå i utdanningen.

at lærere på voksenopplæringen må gis EVU-tilbud innen norsk som andrespråk, flerspråklighet, flerkulturell pedagogikk og flerkulturell forståelse samt voksenpedagogikk generelt.

det må legges til rette for samarbeid mellom forvaltningsnivåene om bedre utnyttelse av tilgjengelige lærerressurser, særlig morsmålslærere og tospråklige faglærere.

Implementering:

For å sikre implementering må kravet til skolefaglig kompetanse over skolenivået i opplæringsloven § 13-1 fjerde ledd styrkes.

Det må innføres tilsvarende bestemmelser om at kommunene skal ha barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over barnehagenivået i barnehageloven.

Behovet for en kombinasjon av sterkere styring og mer aktiv støtte og veiledning til skoleeiere fra statlig hold må dekkles.

Samarbeidet mellom kommune og fylkeskommune på områder som rådgivning, informasjon om eleven ved overgang til vgo og samarbeid om lærerkrefter innen særskilt språkopplæring må bedres.

Veilederkorpset må ha kompetanse om minoritetsspråklige elever.

KD og Udir må sammen med NAFO utvikle gode informasjonsstrategier.

Utviklingen av nettverket mellom barnehager, barnehageeiere, skoler og skoleeiere må styrkes.

I det videre arbeidet med inntekstsystemet for kommuner og fylkes -kommuner må det tas hensyn til at ressursbruken knyttet tilopplæring av minoritetsspråklige barn, unge og voksne har vært for lav.

Styringsinformasjon må forbedres slik at grunnlaget for finansieringen blir bedre.

Kostnadsnøkklene må gjennomgås.

Vi anbefaler helt til slutt at det vurderes ulike insentivordninger for å stimulere til samarbeid, nettverk og ulike innføringstilbud.

På vegne av DFIRH

Inger Paulsen

Prosjektsekretær